

**Vilnius
University**

Nuotolinis ugdymas: kaip jaučiasi vaikai priešais ir anapus ekranų?

Prof. dr. Roma Jusienė

Vilniaus universitetas, Filosofijos fakultetas, Psichologijos institutas

Moksliniai tyrimai

- **Nuotolinis vaikų ugdymas pandemijos dėl Covid-19 metu: grėsmės bei galimybės ekosisteminiu požiūriu: E-VAIKAI** (finansavo LMTLT, sut.nr. S-COV-20-11), 2020 metų birželio – gruodžio mėn. VU Filosofijos fakulteto (Psichologijos instituto, Sociologijos ir socialinio darbo instituto, Ugdymo mokslų instituto) ir Medicinos fakulteto (Vaikų ligų klinikos) mokslininkai
- **Ilgalaikis ekranų poveikis vaikų fizinei ir psichikos sveikatai** (finansuoja VSSF, sut.nr. (1.80 E) SU-2498), 2020 metų gruodžio – 2022 lapkričio mėn.; VU Filosofijos fakulteto (Psichologijos instituto) ir Medicinos fakulteto (Vaikų ligų klinikos) mokslininkai, psichologai ir vaikų ligų gydytojai
- Dalyviai: 0-8 klasių mokinių (6-14 m.) tėvai, 5-8 klasių (11-14 m.) mokiniai; mokytojai
- **DĖMESIO CENTRE – VAIKAS**, sveikata ir ugdymas
- Svarbiausios išvados ir rekomendacijos: www.emokykla.lt, www.mediavaikai.lt
- Mokslo studija: <https://lt.mediavaikai.lt>
- <https://www.fsf.vu.lt/naujienos/fakulteto-ivykiai/4134-mokslo-studija-nuotolinis-vaiku-ugdymas>

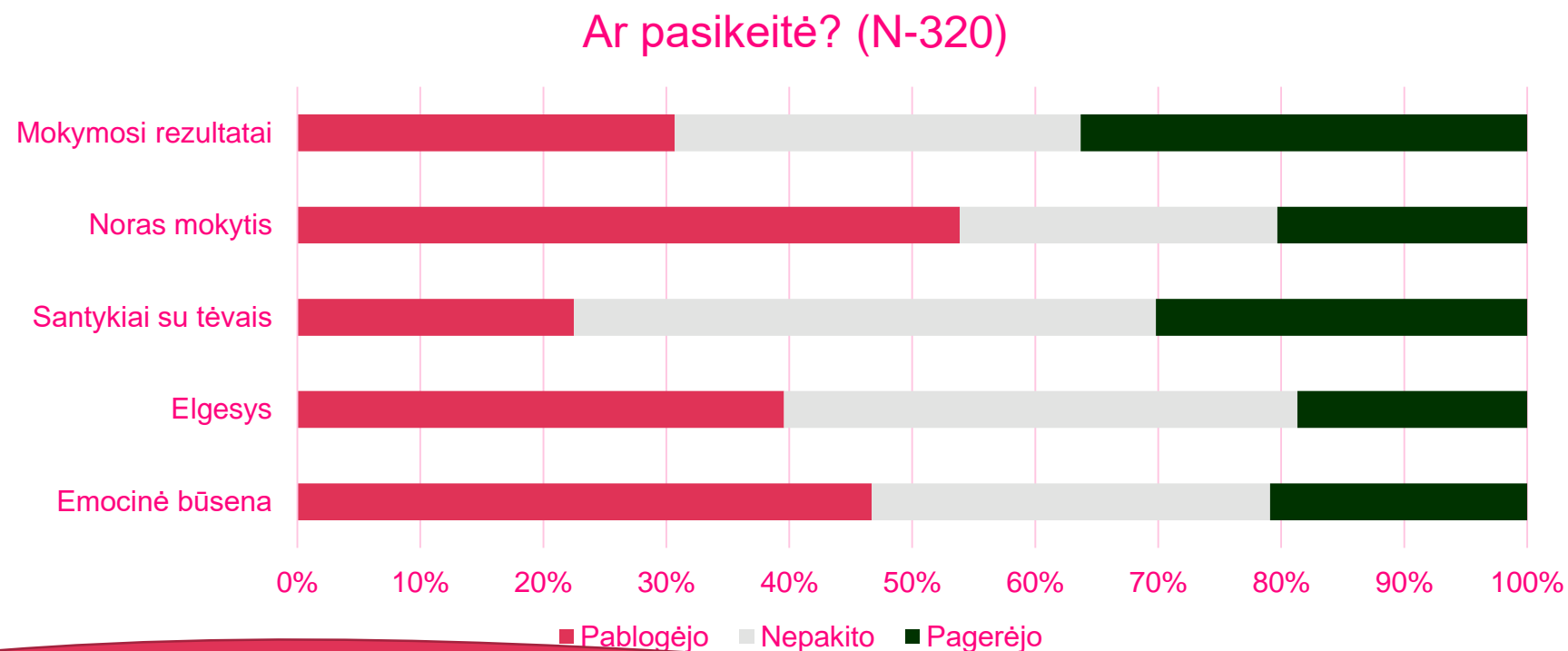

Tyrimų rezultatai

- MOKYMO(SI) SĖKMĖ
- NU kaip ugdymo forma **pasiteisino**: daliai gerai besimokančių ir motyvuotų mokinių; daliai specialiųjų ugdymo poreikių turinčių vaikų; silpniau besimokantiems vaikams, **kurie sulaukė tėvų pagalbos**; nedrąsiems ir uždariems, mažesnio socialumo mokiniams; mokiniams, kuriems dėl fizinių ribojimų (didelis atstumas, apsunskintas susisiekimas) ar dėl sveikatos problemų sudėtingiau atvykti į mokyklą
- NU kaip ugdymo forma **nepasiteisino**: mokiniams iš socialinės rizikos veiksnius patiriančių šeimų; specialiųjų ugdymo(si) poreikių turintiems mokiniams; silpniau besimokantiems mokiniams; gerai besimokantiems, bet tinkamo socialinio bei akademinio grįžtamojo ryšio negaunantiems mokiniams; **penktų klasių mokiniams**; mokiniams, besirengiantiems pereiti į kitą ugdymo etapą (iš pradinio į pagrindinį; iš progimnazijinio į gimnazijinį ir pan.)
- Labai nukentėjo pradinukų lietuvių kalbos mokymasis – rašymo ir skaitymo mokymasis
- Pasiteisino individualios pamokos ir konsultacijos
- Nepasiteisino visiškai naujų dalykų mokymas, kaip visavertis ugdymas

Ugdymas – dvasinių, intelektinių, fizinių asmens galių auginimas bendraujant ir mokant.

Tyrimų rezultatai: pokyčiai pirmojo karantino metu

Retrospektyviai 38-40 proc. tėvų, mokinių ir mokytojų rudenį nurodė, kad mokinių emocinė būsena pavasario karantino metu pablogėjo

O noras ir galimybės ugdyti? **Ugdytojų** emocinė būsena, santykiai, elgesys?

Absoliučiai daugumai šalių tokių rezultatų užteko, kad nuspręstų, jog net ir esant prastai epidemiologinei situacijai **būtina išlaikyti kontaktinį ar mišrų ugdymą**. Nuotolinis negali tęstis ilgiau nei 2 mėnesius! O Lietuvai?

Tyrimų rezultatai: elgesio ir emocijų problemos

Ar vaikas (6-14 metų) turi elgesio arba emocinių sunkumų?

Elgesio/emocijų problemos	2020 m. pavasaris Pirmasis karantinas (N – 320)	2020 m. ankstyvas ruduo: Grįžimas į mokyklas (N – 1303)	2020 m. vėlyvas ruduo – 2021 m. žiema: Antrasis karantinas (N – 450)
Neturi	46 proc.	68 proc.	46 proc.
Taip, nedidelių	39 proc.	24 proc.	36 proc.
Taip, tam tikrų, didelių	15 proc.	8 proc.	18 proc.

„Jiems labai trūksta to socialinio kontakto, gyvo bendravimo su draugais, jie pripažįsta, kad tai neatstoja gyvo ryšio, kai jie bendrauja kompiuteriu...“

- Padaugėjo regėjimo sutrikimų
- Padaugėjo vaikų, turinčių viršsvorį ar nutukimą
- **Antsvoris:** 2018 m. – 15,8 proc.; 2020 m. ruduo – 23,8 proc.
- **Nutukimas:** 2016 m. – 5 proc.; 2020 m. pavasaris – 6,8 proc., 2020 m. ruduo – 8,8 proc.
- Padaugėjo galvos skausmų – nuo 37 proc. iki 55 proc. (11-14 metų amžiaus grupėje)

Tyrimų rezultatai: elgesio ir emocijų problemos

Vilnius
University

	2018 m. populiacinė imtis (Lesinskienė ir kt.)	2020 m. Pirmas karantinas	2021 m. Antras karantinas
Emociniai simptomai	2,7 (2,2)	2,1 (1,8)	2,9 (2,3)
Elgesio problemos	1,7 (1,5)	1,8 (1,5)	2,1 (1,6)
Dėmesio problemos, hiperaktyvumas	4 (2,3)	3,9 (2,2)	4,6 (2,6)
Problemos su bendraamžiais	1,8 (1,8)	2,5 (1,4)	2,3 (1,9)
Prosocialus elgesys	8,04 (1,7)	7,4 (1,9)	7,3 (2,0)
Bendras emocijų ir elgesio sunkumų įvertis	10,3 (3,3)	10,3 (4,5)	11,9 (5,8)

Trečdaliui vaikų elgesio ir emocijų sunkumai atsirado karantino laikotarpiu

*„Labai vaikas nervuotas pasidarė ir tiesiog neįmanoma“
„Aš tai daugiau įžvelgiau liūdesį tokį, jis labai ilgėjosi mokyklos, jis labai norėjo bendravimo“*

Vaikų ugdymas ir sveikata: mokiniai priešais ir anapus ekranų

Ar turi
EKTRANUS?

Ar moka
MOKYTIS SU
EKRANAIS?

Kaip jaučiasi
PRIEŠAIS
EKTRANUS?

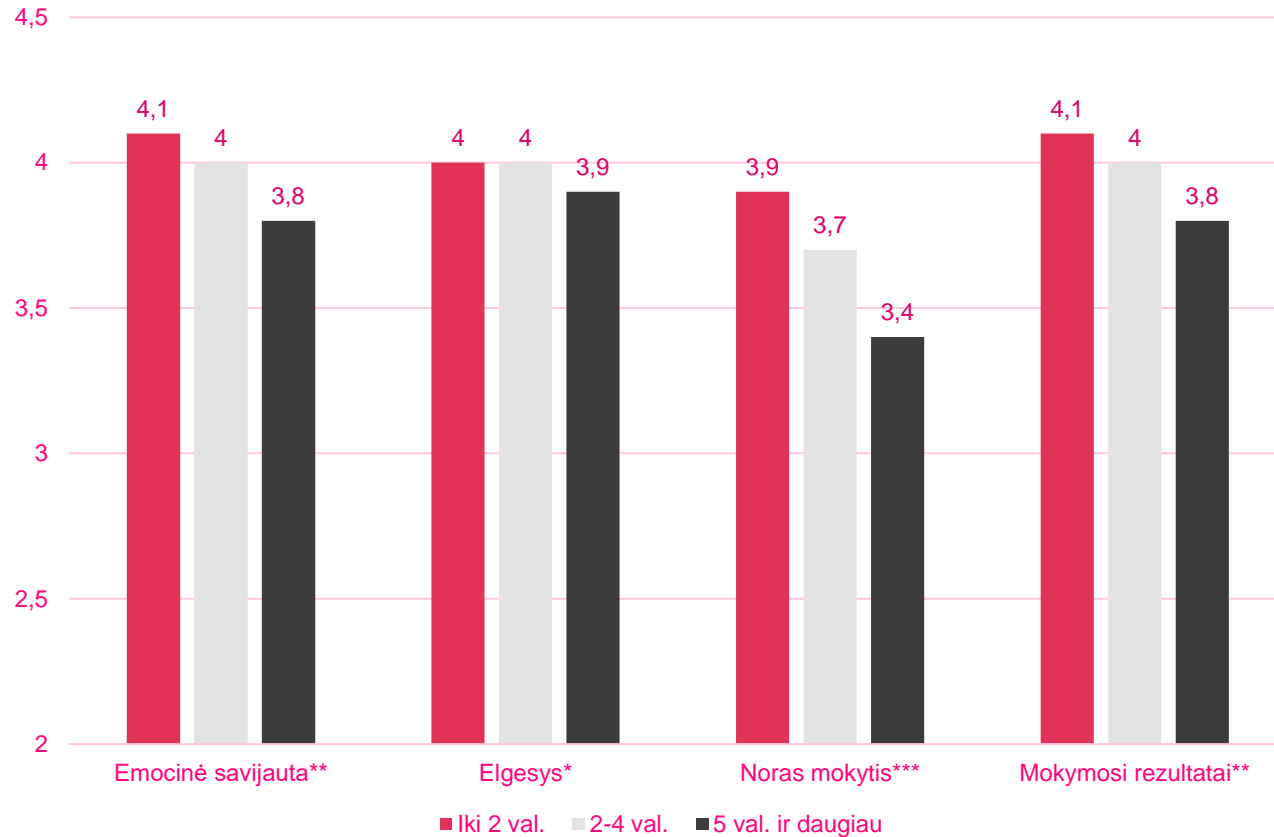
Ar vis dar
mokosi
ANAPUS
EKRANŲ?

- Kada nuotolinis ugdymas tampa **nuostolinga**?
- Kada nuotolinis ugdymas tampa vaikų **žlugdymu**?
- Vaikų saugumo prasme
- Vaikų ugdymo prasme
- Vaikų sveikatos prasme

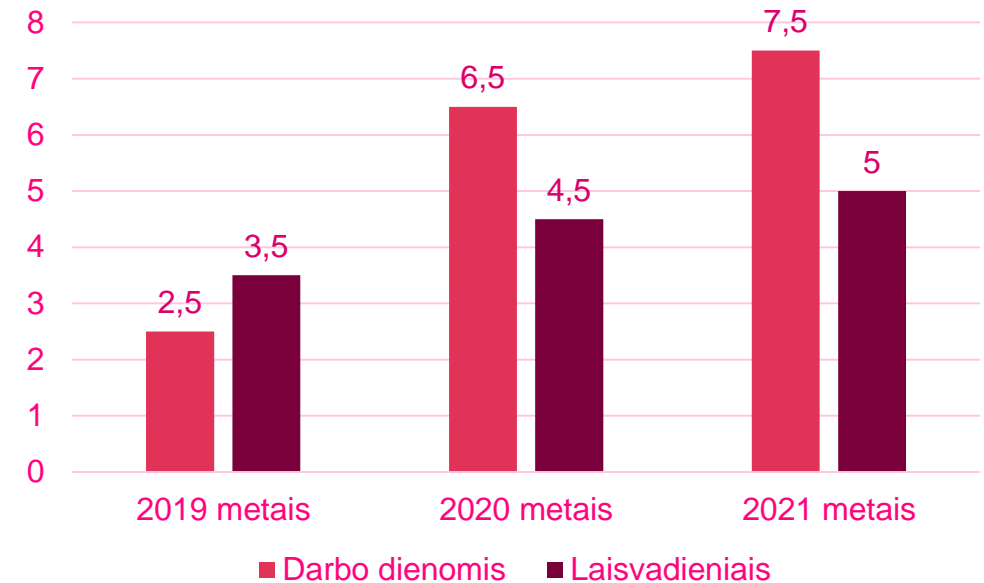
Vaikai priešais ekranus

Ekranų laiko ir vaikų savijautos bei mokymosi sėkmės sąsajos:
2020 m. rudenį (N-1303)

- Reikšmingos koreliacijos su: miego trukme, miego problemomis, nusiskundimais sveikata (galvos, pilvo ir kt. skausmai)

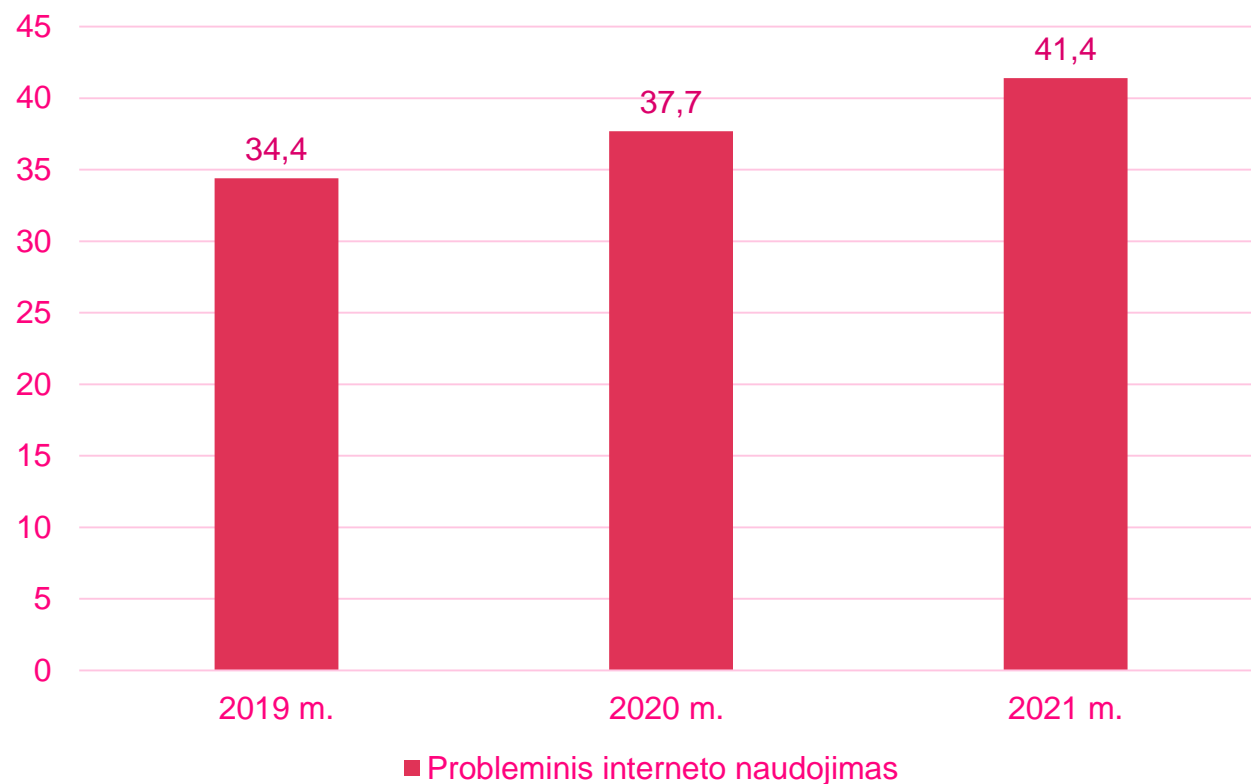
Trečiokų/ketvirtokų ekranų laiko
(valandomis) palyginimas 2019,
2020 ir 2021m.

Vidutinė 6-14 metų vaikų buvimo
prie ekranų trukmė nuotolinio
ugdymo metu – **beveik 7 val.**
per dieną

Vaikai anapus ekranų

Trečiokų/ketvirtokų (vid. 10,5 m.) probleminis (kompulsyvusis) interneto naudojimas

„Karantino metu išsivystė sunki priklausomybė nuo interneto, iki šiol negrįžta į ritmą, nutrūko santykiai su bendraamžiais, nebesidomi sportu...“

„Ar lengva vaiką kontroliuoti dėl IT naudojimo? Labai nelengva, kai pati visą dieną dirbu sėdėdama prie kompiuterio...“

Vaikų ugdymas ir sveikata: apsauginiai ir rizikos veiksniai

- **RIZIKOS:**
- Turėti elgesio ir emocijų sunkumai, mokymosi sunkumai
- Mažas fizinis aktyvumas (*tik trečdalis vaikų fiziškai aktyvūs rekomenduojamą bent 1 val./d.*)
- Padidėjęs ekranų laikas (*ne tik mokymosi tikslais, bet ir pramogoms/laisvalaikiui*)
- Tėvų distresas, patiriama įtampa (*ji didesnė nei iki karantino*)
- **APSAUGINIAI:**
- Pastovūs tinkami miego ir mitybos įpročiai
- Neformalus ugdymas (*net ir nuotoliniu būdu „lankomi“ būreliai*)
- Bendravimas, socialiniai santykiai su bendraamžiais!
- Darbinių įtampų nepatiriantys ir laiko turintys tėvai
- **Ugdymas mokykloje**

Galimybės

- **Grąžinti vaikus į mokyklas**
- Atpažinti pažeidžiamų grupių vaikus ir paauglius – **pamatyti ir padėti**
- **Individualus (kontaktinis) bendravimas** su sunkumų turinčiais vaikais
- **Bendradarbiavimas** – visų mokyklos bendruomenės grupių
- **Neformalusis ugdymas**
- Sveikatai palankaus elgesio skatinimas – ypač **fizinis aktyvumas**
- **Naudojimosi internetu ribojimas**
- **Pasirūpinti ugdytojais** – juos skatinti rūpintis savimi
- **Emocinė ir psichologinė parama** mokytojams, mokyklų vadovams
- **Bendravimas**, bendravimas ir dar kartą bendravimas – kuo daugiau gyvai
- Kitos rekomendacijos ir pasiūlymai: www.mediavaikai.lt, www.e-etika.lt

Pabaigai

- Kaip (vis dar) suprantamas ugdymas?
- Ar tik mokome, ar ir (vis dar) ugdome?
- Kas atsakingas už vaikų ugdymą?
- **Kuo Lietuva – situacija Lietuvoje - išskirtinė, kad negalima sugrąžinti vaikų į mokyklas?**
- Ką sau galvoja tos visos šalys, kurios pirmiausia stengiasi rūpintis vaikų ugdymu?
- Karantino atlaisvinimai prasideda nuo vaikų sugrąžinimo į mokyklas...
- **Ko ir kodėl bijome?**
- Trūksta informacijos ir jos komunikavimo?
- Nenorime grįžti į mokyklas – nes taip „patogiau“, „įpratome“?
- **O kaip vaikai – anapus ekranų?**
- **Kaip jų socialumas, emocinė būseną, vertybės?**
- **Vaikai negali laukti, jie auga**
- **ČIA ir DABAR**

**Vilnius
University**

DĖKOJU

Roma.Jusiene@fsf.vu.lt

www.mediavaikai.lt